

Arkæologisk Forum

Nr. 31
2014

Ingeborg Sæhle*	3
Dissonant, dark and painful – den uønskede verdensarven	
Per Ethelberg & Tenna R. Kristensen	8
Den ukendte soldat	
Andreas Bonde	15
Nordic TAG – de næste 30 år – om Nordic TAG 2015 i København	

Tema: mellem to fagligheder

Redaktionen	18
Mellem to fagligheder	
Mikkel Sørensen	19
Arkæologi og aDNA	
Sofie Laurine Albris*	26
Tolkninger med tolkninger på – særlige udfordringer ved arbejde på tværs med arkæologi og stednavneforskning	
Maiken Bjørnholm	32
Arkæologisk formidling – når tværfaglighed styrker arbejdet	

Felix Riede*	39
Brommeproblemet 2.1 – et gensvar til Kristoffer Buck Pedersens kommentar	

*Fagfællebedømt artikel

Brommeproblemet 2.1

– et gensvar til Kristoffer Buck Pedersens kommentar

Jeg hilser den åbne debat af senglacialtidens kulturforhold i Sydsandinavien velkommen og benytter lejligheden til at knytte et par kommentarer til Kristoffer Buck Pedersens respons på mit oprindelige indlæg.

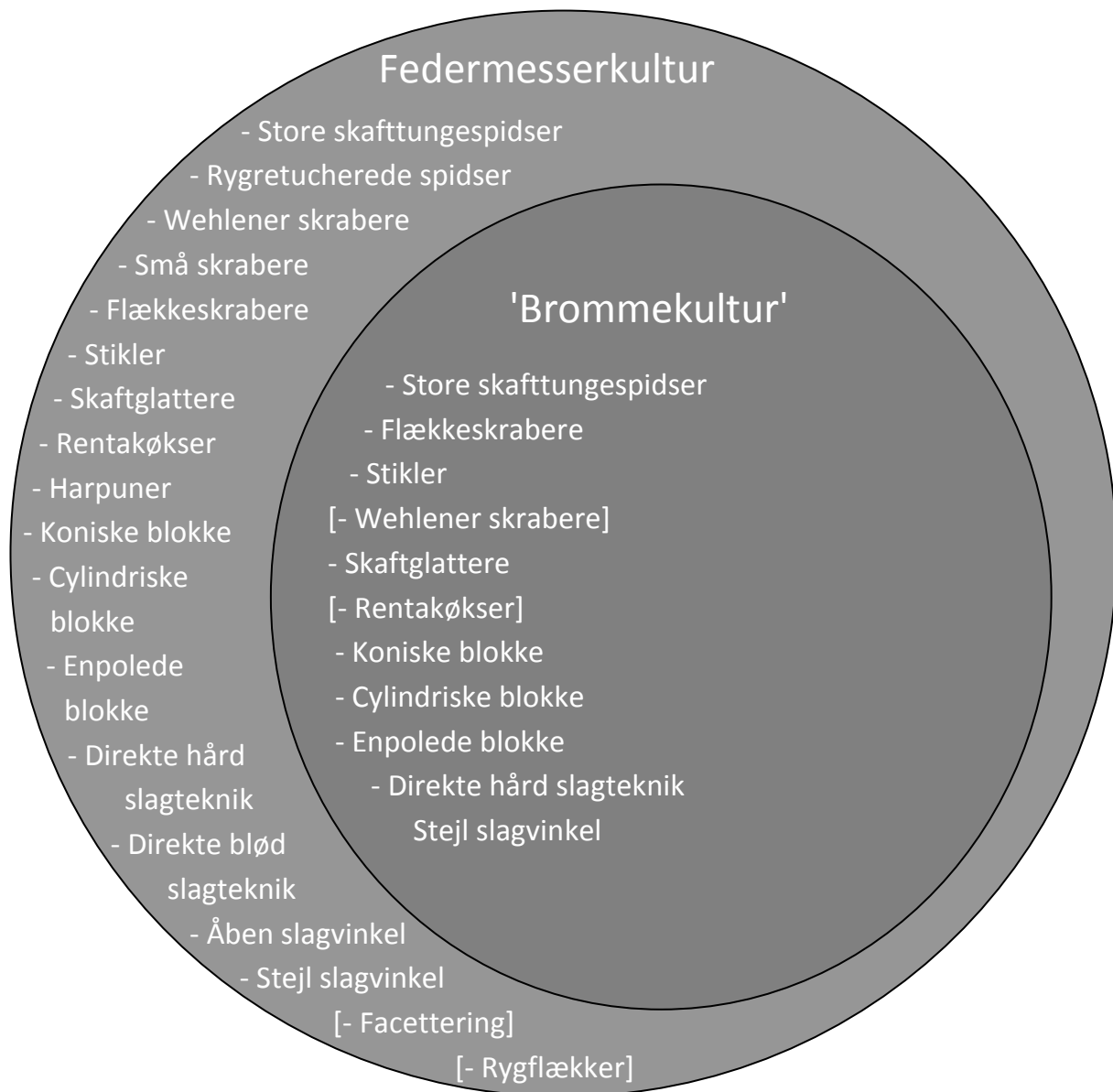
Lad mig begynde med at takke overinspektør Kristoffer Buck Pedersen (KBP) for hans kommentarer (Buck Pedersen 2014) til mit indlæg om 'Brommeproblemet' (Riede 2013) og *Arkæologisk Forums* redaktørgruppe for at give mig muligheden for et kort gensvar. Det er herligt, forfriskende og vist ganske produktivt, at emnet bliver diskuteret på tryk.

I forhold til flere af de aspekter der fremhæves af KBP, kan jeg ikke være andet end enig. Når det gælder behovet for ny og nytænkende forskning i laboratoriet, i felten og i arkiverne, så tilslutter jeg mig dette. Ligeledes er jeg enig med KBP i, at der nok gemmer sig fund fra Federmesserkulturen i de store og små flintsamlinger på landets museer, som stadig er registreret som elementer af Maglemosekulturen. Som KBP understreger med henvisning til en upubliceret udgravningsberetning, kan Federmesserkulturens rygretoucherede spidser være vanskelige at adskille fra større maglemoselancetter – især men ikke kun af det utrænede og uforberedte arkæolog- eller amatørøje. Men federmessere ser ikke kun ud til at gemme sig i inventarer fra yngre kulturgrupper, men også i registrerede Bromme-lokaliteter. Ser man på fundlisterne, på informationerne i Det Kulturhistoriske Centralregister eller selv de sparsomme oplysninger i *Arkæologisk Udgravninger i Danmark*, så bliver der nævnt rygretoucherede elementer ved f.eks. Attemose II (Kramer 1995), Gamst Søenge (Knudsen 1990), Estrup Mose I (Rindel 1993; 1994) og Enslev (Madsen 1986) – alle sammen registreret og således kortlagt som regulære Bromme-pladser. Denne iagttagelse rejser således spørgsmålet om – implicit i vores debat – om hvad præcis det er der adskiller Bromme- fra Federmesserkulturen hvis rygretoucherede elementer faktisk er en gennemgående bestanddel af det typiske danske Bromme-inventar.

På en række punkter er jeg derimod uenig med KBP's vurdering af Brommekulturens status og definition. Jeg skal gennemgå disse punkter, ikke for at cementere et standpunkt men for at fremme debatten og i sidste ende skabe en bedre fælles forståelse af de senglacialt kulturforhold og en forbedret klassifikationspraksis. Mine kommentarer forholder sig til to problemstillinger. For det første, vidensproduktion generelt og i en bredere europæiske kontekst, for det andet de mulige bias for senglacialt fundforhold.

Variabilitet og klassifikation

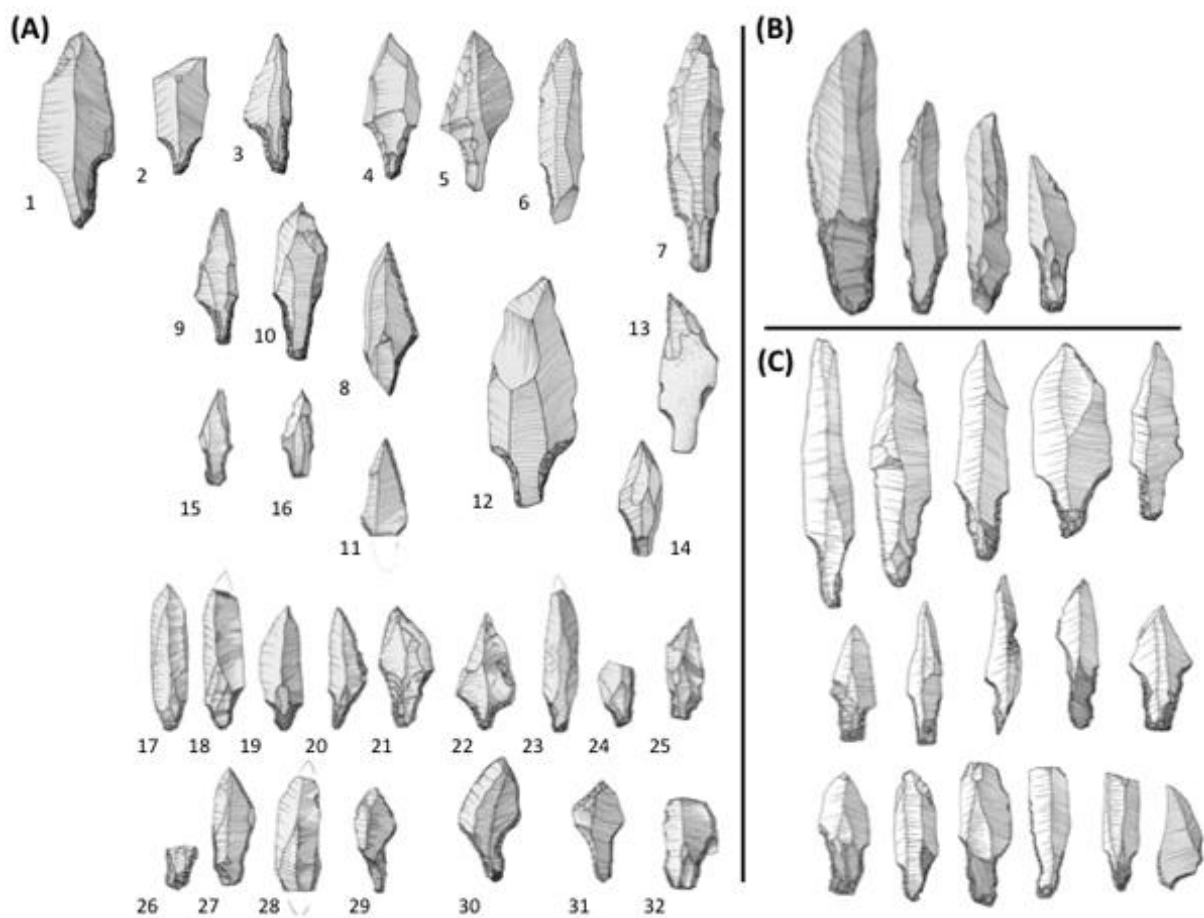
KBP konstaterer allerede i sit indledende afsnit at 'variabiliteten inden for hver af de adskilte kronologiske grupper er enorm, når det gælder teknologi, typologi og bosættelsesmønster. Ofte er variabiliteten *større indenfor, end mellem, de forskellige kulturer*' (Buck Pedersen 2014:7 – min fremhævelse). Her ligger et fundamentalt problem af mængdelære og klassifikationslogik, som straks fører os tilbage til mit udgangsargument: Variabiliteten i Federmesserkulturen er netop så bred, at den rent faktisk omfavner og omfatter de tekno-typologiske samt bosættelsesmæssige karakteristika normalt tænkt som definerende for Brommekulturen (Fig. 1). Måske er det endnu for tidligt at aflive Brommekulturen, men en gennemført logisk betragtning af Brommekulturen i bredere internationalt perspektiv vil alligevel 'degradere' Brommekulturen til en undergruppering eller facies *indenfor* Federmesserkulturen. Vores kollegaer i palæontologi – som jo ligeledes arbejder med et fragmentarisk og mere eller mindre stratigrafisk aflejret materiale – har i øvrigt længe arbejdet med skaleringen af variabilitet og den dertil knyttede definition af analytiske enheder – taxa i palæobiologi, kulturer eller grupper i arkæologi – og

Figur 1. En visualisering af Federmesser- og Brommekulturens formelle forhold til hinanden som såkaldt Venn eller Euler diagram (Venn 1880), fremstillet ved hjælp af VennMaster programmet (Kestler et al. 2008). På denne grove analyseniveau falder Brommekulturen i sin helhed indenfor Federmesserkulturen (Brommekultur \subset Federmesserkultur), da alle af Brommekulturens attributter også findes i Federmesserkulturen, mens Federmesserkulturen også udmærker sig ved yderligere karakteristika, som gør at dens cirkel er større. Firkantede parenteser markerer objekter eller attributter, der er sjældne eller aldrig fundet i sikre kontekster, men som tit indgår i almene definitioner af henholdsvis Federmesser- og Brommekulturen.

har fundet på mange epistemologisk og metodisk sofistikerede, men også aldeles anvendelige tilgange. Arkæologer tilslutter sig delvist dette, og mange mener nu, at en definition af arkæologiske kulturer vil være tjent med en lignende fremgangsmåde (f. eks. Foley 1987; Gamble *et al.* 2006; O'Brien *et al.* 2008;

Riede 2011). Dette såkaldte fylogenetiske perspektiv tager udgangspunkt i materiel kultur som lært og videregivet fra generation til generation. Her er det ikke *fællestrækkene*, der bidrager til definitionen af unikke kulturer, men udelukkende deres *unikke karakteristika*. I dette konkrete tilfælde kan hverken

Figur 2. Den formmæssige mangfoldighed af store skafttungetspidser fra Allerødtiden. (A): Frankrig, fra de Sonnevill-Bordes (1969) eller de givne litteraturhenvisninger: 1-3: Roc des Abeilles (Champagne & Espitalié 1970); 4-8: Pis-de-la-Vache; 9: Bois-Ragot lag 5b (Célérier et al. 1997); 10: Grotte de la Bonne-Femme (Combiér & Desbrosse 1964); 11: Grotte du Morin; 12: Laugerie-Basse; 13-14: Abri de Fontalès; Storbritannien: 15-16: Hengistbury Head (Barton 1992); Tyskland: 17-19: Borneck-Mitte (Tromnau 1975); 20-21: Grande 1 (Schwabedissen, 1954); 22: Rissen 14 (Schwabedissen, 1954); 23: Häcklingen (Richter 2002); 24: Schalkholz (Bokelmann 1978); 25: Bärenkeller (Feustel et al. 1971); 26: Mühlheim-Dietesheim (Fruth 1994); 27: Alt Duvenstedt LA89 (Clausen & Hartz 1988); Polen: 28: Jaglisko 3 (Bagniewski 1999); Holland: 29-31: Norgervaart (Paddayya 1973) – OBS. disse kunne være moderne kopier (se Stapert 1986); 32: Een-Schipsloot (Houtsma et al. 1981); (B) Danmark: Hjarup Mose løsfund (Andersen 1977); (C) locus classicus Bromme udgravningsfund (Mathiassen 1946). Alle genstande er gentegnet af Jeppe B. Jepsen (Moesgård) nogenlunde til rette målestok fra de oprindelige publikationer.

de store skafttungetspidser, simple skraber eller stikler altså bidrage til en meningsfuld definition af kulturgruppen. Brommekulturen udmærker sig kun ved fravær.

Den samme logik giver derfor også svar på KBP's henvisning til Madsens (1996:71) konstatering af, at de rygretoucherede federmessere er 'svage' dvs. uegnede ledetyper. Det er de helt klart i forhold til at afgrænse Federmesserkulturen fra den tidligere Magdalenienkultur, hvor rygretoucherede elementer allerede var til stede, eller den senere Laborienkultur, som videre-

førte traditionen; rygretoucherede flækker og spidser var en integreret del af disse jæger-samlers helt overordnede kulturelle arv og noget der gør denne genstandstypes fravær i 'Brommekulturen' om muligt endnu mere markant.

Deus ex bibliotheka

Udover den overordnede og forskningshistoriske forankrede logik bagved definitionen af de nuværende senglaciale kulturgrupper, så blev jeg overrasket over KBP's trumfkort i form af Susanne Stevnhoveds

kandidatspeciale fra 1980. Det undrer mig, at en ikke blot upubliceret men også ellers – efter mit kendskab – helt uciteret studenteropgave, der lige har rundet de 35 år og som ikke på almindelig vis er til at få fat i, skulle fastslå en klar forskel mellem de store skafttungespidsler fra hhv. Federmesser- og Brommekulturen¹. Jeg kan her ikke tage stilling til Stevnhoveds speciale, men forventer at, hvis hendes undersøgelse så klar har kunne vise en forskel mellem Federmesser- og Brommekulturenes spidsler allerede den gang, skulle den har været citeret i de mange efterfølgende oversigtsartikler vedrørende det sydkandinaviske senpalæolitikum. Tager man i stedet udgangspunkt i Brommekulturens *locus classicus* og sammenligner dets skafttungespidsler med et udvalg fra Federmesserkulturens lokaliteter (Fig. 2), er der to iagttagelser, der trænger sig på, nemlig at a) mangfoldigheden på blot denne ene Brommeplads er meget stor, selv hvis man tager højde for mulige gentagne ophold på stedet (Fischer & Nielsen 1986), og b) at alle spidsformer tilstede ved Brommepladsen genfindes på pladserne udenfor Danmark, som bliver henført til Federmesserkulturen. En vigtig yderlige bemærkning her er, at en del af de her brugte Federmesserinventare er dateret før Brommekulturens opståen. Tillad mig dog at understrege, at jeg afviser ikke, at det i princippet kan være muligt, at opdele de store skafttungespidsler i geografiske eller kronologiske varianter, men jeg er bare ikke overbevist af KBPs *deus ex bibliotheca* argumentation.

Datering og perspektivet

Apropos datering, så argumenterer KBP for at Tautes (1968) gamle Tolk-Spreng-Gruppe – altså hans sammenfatning af inventarer fra især Danmark og Slesvig-Holsten, der indeholder både store skafttungespidsler og federmessere – er en Gudenåkultur-agtig fantomgruppering baseret udelukkende på opsamlingspladser og blandende inventarer. Der er i Tautes oprindelige liste rigtig nok primært tale om opsamlingspladser, men mit og mine kollegaers argument ikke alene forholder sig til disse, men ligeledes til andre, nyere og daterede pladser udenfor Sydkandinavien (Riede 2013; Riede & Edinborough 2012; Riede *et al.* 2011a). Og lad os så endelig ikke glemme, at langt den største del (>80%) af alle de lokaliteter, der er registret som Brommekultur i Det Kulturhistoriske Centralregister (og som pt. indgår i kortlægningen og fortolkningen af denne kultur) er

opsamlingsfund, hvis registreringsidentitet ved et nærmere eftersyn ofte viser sig at være baseret enten på i) tilstedeværelsen af store skafttungespidsler – der netop ikke er en god ledetype isoleret set – eller, ved fravært af spidsler, på ii) de aldeles udiagnostiske grove skrabere og stikler, eller blot på iii) store og grove flinthugningsprodukter (f. eks. Gram 2006), som nok hellere ikke er et solidt grundlag for at adskille Brommeinventar fra hverken inventar tilhørende Federmessergruppen (cf. Eriksen 2000: 157) eller endda den tidlige Bronzealder (cf. Eriksen 2010).

Bias og antagelser

Min sidste kommentar er rettet mod KBP's afvisning af opsamlingsbiasens subtile dobbelteffekt. Han gør dette med henvisning til et lille udsnit objekter, som stammer fra to lokaliteter, der måske eller måske ikke er repræsentative for de to sammenlignede kulturer. En mere omfattende kvantitativ analyse af spidserne fra disse kulturer viser en klar forskel i størrelsen (Dev & Riede 2012; Riede 2009; Riede *et al.* 2011b), og størrelsen ser da også ud til at indgå i de oftest brugte definitioner af Brommekulturens resterende inventar og teknologi – ikke mindst med hensyn til registreringen af disse fund i Det Kulturhistoriske Centralregister (se ovenfor). Især i USA har vedvarende og velkontrollerede forsøg gentagne gange vist, at den såkaldte 'size effect' både har indflydelse på opdagelseschancen – større fund er simpelthen nemmere at se – og at større genstande fortrinsvis bliver transporteret til overfladen (Baker 1978; Dunnell & Simek 1995; Odell & Cowan 1987). Vender vi blikket mod de danske fund fra 'Brommekulturen', så drejer det sig jo for det meste om sparsomme overfladefund, der aldrig eller kun på ganske begrænset vis er undersøgt med spade eller graveske – hvordan kan vi så vide, om der ikke nede i mulden gemmer sig flere federmessere?

Summa summarum står jeg fast ved, at vi ikke ukritisk kan bruge den nuværende numeriske og dermed heller ikke den rumlige fordeling af de registrerede Brommelokaliteter som et spejlbillede af en reel forhistorisk jæger-samlerbefolkning. Hvis denne påstand holder, så står argumenter om Brommekulturens tilpasning til det ene eller andet naturforhold (udover at være ret miljødeterministiske) på smeltende empirisk is. Den aktuelle diskussion i *Arkæologisk Forum* vil forhåbentlig bidrage til øget opmærksomhed på dette aldeles interessante kapitel

af stenalderen og de specifikke forskningsemner – her især en nøje undersøgelse af den typologiske og teknologiske variabilitet i både Bromme- og Federmesserkulturen, en kritisk gennemgang af alle registrerede lokaliteter samt pløjnings- og opsamlings-eksperimenter under specifikke sydiskandinaviske forhold – der kunne give de afgørende svar på de spørgsmål, som KBP og undertegnede sætter til debat. Lad os komme i gang med et omfattende eftersyn af det registrerede, hævdede og mulige sen-glaciale fundmaterialer i Danmark.

Litteratur

Andersen, Søren H. 1977

En boplads fra ældre stenalder i Hjarup Mose.
Nordslesvigske Museer, nr. 4, s. 18-27.

Bagniewski, Zbigniew 1999

Tanged-Points and the Problem of Palaeolithic Settlement in Pomerania.

In Kozłowski, S.K., Gurba, J. & Zaliznyak, L.L. (red):
Tanged Point Cultures in Europe. Read at the International Archaeological Symposium. Lublin, September, s. 13-16, 1993.

Maria Curie-Skłodowska University Press.

Baker, Charles M. 1978

The Size Effect: An Explanation of Variability in Surface Artifact Assemblage Content.
American Antiquity, nr. 43, s. 288-293.

Barton, Robert N.E. 1992

Hengistbury Head, Dorset. Volume 2: The Late Upper Palaeolithic & Early Mesolithic Sites.

Oxford Committee for Archaeology.

Bokelmann, Klaus 1978

Ein Federmesserfundplatz bei Schalkholz, Kreis Dithmarschen.

Offa, nr. 35, s. 36-54.

Buck Pedersen, Kristoffer 2014

Brommeproblemet 2.0 – kommentarer til Riedes artikel 'Brommeproblemet'.

Arkæologisk Forum, nr. 30, s. 7-11.

Note

1. Moesgårdbibliotekaren Michael Qvotrup har oplyst i en mail fra 12.3.2014 at specialet ikke findes i Moesgårds eget bibliotek. Et forsøg at få et eksemplar af specialet fra forfatteren lykkes d.d. ikke – til gengæld har forfatteren efter indsendelsen af dette manuskript modtaget et eksemplar fra KBP.

Célérier, G., Chollet, A. & Hantai, A. 1997

Nouvelles observations sur l'évolution de l'Azilien dans les gisements de Bois-Ragot (Vienne) et de Pont-d'Ambon (Dordogne).

Bulletin de la Société Préhistorique Française, nr. 94, s.331-336.

Champagne, Fernand & Espitalié, René 1970

L'abri du roc d'abeilles à Calviac (Dordogne).
Gallia Préhistoire, nr. 13, s. 1-23.

Clausen, Ingo & Hartz, Sönke 1988

Fundplätze des Spätglazials am Sorgetal bei Alt Duvenstedt, Kreis Rendsburg-Eckernförde.

Offa, nr. 45, s. 17-41.

Combier, J. & Desbrosse, R. 1964

Magdalénien final à pointe de Teyjat dans le Jura méridional.

L'Anthropologie, nr. 68, s. 190-194.

de Sonneville-Bordes, Denise 1969

A propos des pointes pédonculées du Nord de l'Europe: pointe de Lingby et pointe de Teyjat.

Quartär, nr. 20, s. 183-188.

Dev, Satya & Riede, Felix 2012

Quantitative functional analysis of Late Glacial projectile points from northern Europe.

Lithics, nr. 33, s. 40-55.

Dunnell, Robert C. & Simek, Jan F. 1995

Artifact Size and Plowzone Processes.

Journal of Field Archaeology, nr. 22, s. 305-319.

- Eriksen, Berit Valentin 2000
Patterns of Ethnogeographic Variability in Late Pleistocene Western Europe.
In Peterkin, G.L. & Price, H.A. (red): *Regional Approaches to Adaptation in Late Pleistocene Western Europe*.
Oxbow.
- Eriksen, Berit Valentin 2010
Flint working in the Danish Bronze Age: The decline and fall of a master craft.
In Eriksen, B.V. (red): *Lithic technology in metal using societies*.
Jysk Arkæologisk Selskab.
- Feustel, Rudolf, Kerkmann, K., Schmid, E., Musil, Rudolf & Jacob, H. 1971
Der Bärenkeller bei Königsee-Garsitz, eine jungpaläolithische Kulthöhle. (I).
Alt-Thüringen, nr. 11, s. 81-130.
- Fischer, Anders & Nielsen, Finn Ole Sonne 1986
Senistidens bopladser ved Bromme. En genbearbejdning af Westerby's og Mathiassen's fund.
Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1986, s. 5-42.
- Foley, Robert A. 1987
Hominid species and stone tools assemblages: how are they related?
Antiquity, nr. 61, s. 380-392.
- Fruth, H.-J. 1994
Der spätpaläolithische Fundplatz Mühlheim-Dietesheim, Kreis Offenbach.
Fundberichte aus Hessen, nr. 22/23, s. 1-67.
- Gamble, Clive S., Davies, William, Pettitt, Paul, Hazelwood, Lee & Richards, Martin 2006
The Late Glacial ancestry of Europeans: Combining genetic and archaeological evidence.
Documenta Praehistorica, nr. 13, s. 1-10.
- Gram, Susanne Nissen 2006.
FHM 4734 Trankærmosevej, Tranbjerg.
Højbjerg.
- Houtsma, Pieter, Roodenberg, J.J. & Schilstra, J. 1981
A Site of the Tjonger Tradition along the Schipsloot at Een (Gemeente of Norg, Province of Drenthe, the Netherlands).
Palaeohistoria, nr. 23, s. 45-74.
- Kestler, Hans, Muller, Andre, Kraus, Johann, Buchholz, Malte, Gress, Thomas, Liu, Hongfang, Kane, David, Zeeberg, Barry & Weinstein, John 2008
VennMaster: Area-proportional Euler diagrams for functional GO analysis of microarrays.
BMC Bioinformatics, nr. 9, s. 67.
- Knudsen, Svend Aage 1990
361. Gamst Søenge.
Arkæologiske udgravninger i Danmark, 1989, s. 104.
- Kramer, Finn Erik 1995
7. Attemose II.
Arkæologiske udgravninger i Danmark, 1995, s. 118.
- Madsen, Bo 1986
De første spor.
Arkæologiske Fund fra Randers Amt 1986, s. 62-65.
- Madsen, Bo 1996
Late Palaeolithic cultures of south Scandinavia: tools, traditions and technology.
In Larsson, L. (red): *The Earliest Settlement of Scandinavia and Its Relationship with Neighbouring Areas*.
Almqvist & Wiksell.
- Mathiassen, Therkel 1946
En senglacial Boplads ved Bromme.
Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1946, s. 121-197.
- O'Brien, Michael J., Lyman, Richard Lee, Collard, Mark, Holden, Clare J., Gray, Russell D. & Shennan, Stephen J. 2008
Transmission, Phylogenetics, and the Evolution of Cultural Diversity.
In O'Brien, M.J. (red): *Cultural Transmission and Archaeology: Issues and Case Studies*.
Society for American Archaeology Press.
- Odell, George H. & Cowan, Frank 1987
Estimating Tillage Effects on Artifact Distributions.
American Antiquity, nr. 52, s. 456-484.

- Paddayya, Katragadda 1973
A Federmesser Site with Tanged Points at Norgervaart, Province of Drenthe (Netherlands).
Palaeohistoria, nr. 15: 167-213.
- Richter, Pascale B. 2002
Erste Ergebnisse der Ausgrabungen eines spätpaläolithischen und endneolithischen Siedlungsareals bei Häcklingen, Ldkr. Lüneburg.
Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte, nr. 71, s. 3-27.
- Riede, Felix 2009
The loss and re-introduction of bow-and-arrow technology: a case study from the Southern Scandinavian Late Palaeolithic.
Lithic Technology, nr. 34, s. 27-45.
- Riede, Felix 2011
Steps Towards Operationalising an Evolutionary Archaeological Definition of Culture.
In Roberts, B.W. & Vander Linden, M. (red):
Investigating Archaeological Cultures. Material Culture, Variability, and Transmission.
Springer.
- Riede, Felix 2013
'Brommeproblemet' – seneglacial kulturtaksonomi og dens forståelses- og forvaltningsmæssige implikationer.
Arkæologisk Forum, nr. 29, s. 8-14.
- Riede, Felix & Edinborough, Kevan 2012
Bayesian radiocarbon models for the cultural transition during the Allerød in southern Scandinavia.
Journal of Archaeological Science, nr. 39, s. 744-756.
- Riede, Felix, Laursen, Steffen Terp & Hertz, Ejvind 2011a
Federmesser-Gruppen i Danmark. Belyst med udgangspunkt i en amatørarkæologs flintsamling.
Kuml 2011, s. 9-38.
- Riede, Felix, Laursen, Steffen Terp & Hertz, Ejvind 2011b
Ingvor Filtenborgs flintsamling. Et diskussionsbidrag om seneglacialtidens jagtvåbenteknologi.
By, marsk og geest, nr. 23, s. 6-20.
- Rindel, Per Ole 1993
367. Estrup Mose.
Arkæologiske udgravninger i Danmark, 1992, s. 100.
- Rindel, Per Ole 1994
444. Estrup Mose I.
Arkæologiske udgravninger i Danmark, 1993, s. 124.
- Stapert, Dick 1986
The Vermaning stones: some facts and arguments.
Palaeohistoria, nr. 28, s. 1-25.
- Taute, Wolfgang 1968
Die Stielspitzen-Gruppen im nördlichen Mitteleuropa. Ein Beitrag zur Kenntnis der späten Altsteinzeit.
Böhlau Verlag.
- Tromnau, G. 1975
Neue Ausgrabungen im Ahrensburger Tunnelstal. Ein Beitrag zur Erforschung des Jungpaläolithikums im Nordwesteuropäischen Flachland.
Karl Wachholtz Verlag GmbH.
- Venn, John 1880
On the diagrammatic and mechanical representation of propositions and reasonings.
The London, Edinburgh, and Dublin Philosophical Magazine and Journal of Science, nr. 9, s. 1-18.

* Fagfællebedømt artikel

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilfaldelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Bo Jensen
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Sara Gjerlevsen
Morten Ravn

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

”Her hviler en ukendt dansk soldat”.

Foto: Arkæologi Haderslev ©

Tryk og oplag:

Holbæk Museum trykker 210 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

maj og november

Abonnement og løssalg:

155,- kr. årligt (2 numre)

77,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

En fælles folkelig forståelse

I oktober i år gravede ukendte gerningsmænd plyndringshuller i fire enkeltgravshøje ved Billund. Det er første gang, vi har set så omfattende plyndringer i Danmark, efter fredningsloven trådte i kraft. Vi ved ikke, hvad røverne fandt – om noget – men udviklingen er i alle tilfælde dybt problematisk.

Gravrøverier er ikke kun et arkæologisk problem, men et generelt samfundsproblem. Hvis fortidens grave, skibsvrag, bopladser, haller og gravhøje ikke længere er beskyttet af en fælles folkelig forståelse for fortidslevns urørlighed, så er både arkæologer og alle andre interesserede ilde stedte.

I mange år har dansk arkæologi søgt at værne om den materielle kultur udenfor museernes mure gennem dialog og samarbejde med alle kulturhistorisk interesserede. Museerne samarbejder med foreninger af amatørarkæologer, sportsdykkere og metaldetektorbrugere. Samarbejdet er opstået gradvis og er et produkt af en række forskellige faktorer, men grundlæggende er et kulturarvssyn, hvor den materielle kulturarv opfattes som et fælles anliggende, som det er i alles interesse at beskytte.

Plyndringerne i Billund undergraver hele denne forståelse. Der er allerede i pressen rejst spørgsmål om, hvorfor vi, arkæologer, ikke udgraver resten af de fredede høje, før røverne gør det. Arkæologiens troværdighed i forhold til fx metaldetektorbrugere og private samlere bygge imidlertid netop på, at fredningsloven gælder for alle, og at museumsarkæologer lige så lidt som andre interesserede har lov til at drage på røvertogt i landskabet.

Alle har ret til en fed kulturarv. Vi har ikke midler til at sætte vagter og hegn ved alle de fredede oldtidsminder, og det er heller ikke ønskværdigt. Det store lovlydige flertal har ret til at færdes i landskabet og opleve kulturarven. Højenes værdi for samfundet er netop, at vi alle kan opleve dem. Den fælles kulturarv fungerer kun ved hjælp af gensidig tillid. Det er den tillid, der trues, når enkelte plyndrer for egen vindings skyld.

Redaktionen